

# DE BOUWKUNDIG AMBTENAAR

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE VEREENIGING VAN BOUWKUNDIGEN

Verschijnt den 1sten en den 16den der maand

Redactie: Heveaweg 24, Meester-Cornelis

## ADRESSEN.

*Voorzitter:* W. H. Th. Marcus, Heveaweg 24 Meester-Cornelis, tot wien men zich te wenden heeft voor persoonlijke belangen en voor vereenigingsaangelegenheden en die tevens de redactie der *B. A.* voert.

*Secretaris-Penningmeester:* J. C. de Keyzer, Prins Hendrikstraat 7 Bandoeng, Postkantoor Riouw-

straat, Tevens *Administrateur I. B. T.* voor:

- a. Aanmelding als lid V. v. B.
- b. „ „ „ abonné *I. B. T.*
- c. Adresverandering en contributie.
- d. Vereenigingsaangelegenheden.
- e. Opgaven van advertenties.

Tevens adres voor bestellingen van oude nrs. *I. B. T.* en Bibliotheeknummers.

## H.B. MEDEDEELINGEN.

Onze Voorzitter heeft reeds een paar besprekingen gevoerd met het nieuwe bezoldigingskantoor. Hoewel uiteraard nog niets zekers kan worden bekend gemaakt, omdat de besprekingen enz. nog moeten plaats hebben met „gezaghebbenden”, is het toch wel mogelijk dat alsnog eenige gunstige wijzigingen kunnen worden verwacht. Niet veel, maar elke concessie, hoe gering ook, mag in deze tijden niet worden versmaad.

## EXCURSIE RIOLEERINGSWERKEN BANDOENG.

Op Zondag 20 Mei j.l. te 3 u. n.m. kwamen ruim 20 leden der V. v. B. tesamen in het Gemeenteraadsgebouw, waar hun aan de hand van diverse teekeningen een beeld werd gegeven van de plannen voor de rioleering van Bandoeng. Deze plannen verkeerden reeds in een beginstadium van uitvoering, doch het zal niet onmogelijk zijn, dat omstandigheden verschillende wijzigingen zullen brengen in de gemaakte ontwerpen. Zeer vluchtig moge hier een korte schets worden gegeven van een en ander. En het spreekt wel vanzelf, dat er vele leemten en zelfs onnauwkeurigheden in dit verslag zullen voorkomen, omdat geen aantekeningen werden gemaakt en ik op 1 Mei eerst begonnen ben om, op mijn geheugen steunende, een en ander te resumeeren.

De stad Bandoeng is sterk „hellend”, van Noord

naar Zuid, met een hoogteverschil van  $\pm 100$  M. Om deze reden komt een „gesloten” rioleering in aanmerking, daar niet gevreesd behoeft te worden voor „verstopping.”

Aan de Noord-West zijde der stad wordt een irrigatieleiding afgetapt, waarvan het water — na zuivering — door de rioleering wordt gevoerd en dat aan de Zuidzijde weer aan de Irrigatie — al dan niet „verrijkt” met waardevolle „bemestingsstoffen” — wordt teruggegeven. Men krijgt eenige parallellopende West-Oost moerriolen, waarop van de Noordzijde de ontvangriolen aansluiten. Aan de Zuidzijde worden door buizen met telkens grooter diameter (loozingsriolen) de „afval”-stoffen afgevoerd. Het laatste, benedenste, gedeelte wordt gemaakt van vierhoekige buizen van ruim 1.20 M.  $\times$  1.40 M., die de opgehoopte „afval” brengt naar een septictank van groote capaciteit, met een vrij ingewikkeld systeem van „verdeling” en „verpulvering” enz. Opgemerkt moge worden, dat de septictank tevens benut kan worden als „gas”-fabriek, met nog vele mogelijkheden voor een „mest”-fabriek enz. Te eeniger tijd zal wellicht in het *I.B.T.* en de *Locale Techniek* eene gedetailleerde beschrijving met teekeningen verschijnen, waar bij voorbaat naar verwezen moge worden.

Thans eenige „impressies” van de excursie, van den tocht langs een gedeelte der rioleering en naar de septictank in aanbouw.



Wij stapten in verschillende auto's, en met een matig gangetje kwamen wij na  $\pm$  10 minuten rijden aan op een punt, waar even gestopt werd. Een nare, zure lucht deed mij haastig een sigaar opsteken. Wij waren gekomen aan de plaats, waar voorloopig — voor hoelang? de bewoners van omliggende perceelen zullen „op den duur” wel gewend zijn aan de odeurtjes, maar toch.... — de reeds tot zoover geheel gereed gekomen (gedeeltelijke) rioleering in een langs den weg stroomende kleine kali wordt „geloosd”. Wij *zagen* — zonder eenige ontroering — die „loozing”, maar onze *reukorganen* werden wel op een harden proef gesteld. Enfin, wij stapten zoo spoedig mogelijk weer in, en tuften verder, terwijl intusschen de wolkgevaarten zich steeds meer opéén pakten.

Nu, dat beloofde zeker een nat pak..... Na ongeveer een kwartier — of iets langer — verder rijden hielden we halt, en toen moesten wij verder „tippen”. Op een gegeven moment kregen wij de eind-rioleering, met vierhoekige doorsnede, in het oog; en een heele lengte van nog niet gelegde, maar reeds ter plaatse aangevoerde buizen.

Als-maar-door marcheerende zagen we eindelijk in de verte iets, dat aanduidde: „uitvoering van werken”, n.l. loodsen, hoopen materialen enz. Wij kregen te hooren, dat men „pech” had, want een onverwachte hooge bandjir zette de geheele bouwput van de septictank „onder-water”, en „daardoor” ondervond het werk nogal vertraging. Tjonge, daar was het dan hoor! En — gewend aan s.g. verrassingen bij zulke excursies — wij genoten bij voorbaat reeds van het heerlijke klapperwater, dat natuurlijk in ruime mate aanwezig zou zijn..... Mis, er was niets, dan alleen een bouwput met een nog niet voor de helft gereed gekomen gewapend beton gevaarte, waaruit nog niet heel goed een fatsoenlijke — en deze zou een zeer gecompliceerde worden — septictank te herkennen was. Enfin, de verschillende verklaringen enz. zullen wij maar achterwege laten en slechts vermelden, dat wij al heel gauw in de Directieket — 't was..... hm..... hm..... nu niet zoo directieachtig, van wege de malaise — moesten schuilen voor den neerplassenden regen. Daar zaten — of liever, de meesten stonden — wij nu triest bijéén gepakt; en wij moesten nog verder: naar een of ander abattoir en naar een of ander waterleidingwerk. Enkelen opperden het denkbeeld om toch maar op marsch te gaan, wind en weer trotseerende, doch niemand maakte aanstalten om de eerste te zijn. Eindelijk, toen het een beetje minder „goot”, verzamelden wij onzen moed bij elkaar, en daar ging het maar weer. Nu, lolliq was het heelemaal niet, en ik kon geen verkoudheid riskeeren, omdat ik den volgenden morgen nog met de liefhebbers naar het geologisch museum moest — tegen acht uur — en om tien uur de C.I.V.O. vergadering moest leiden. Düs begon ik onderweg naar de auto's toe zoo'n beetje

te sputteren. En toen wij bij onze karretjes waren, en de regen nog steeds aanhield, en de lucht er nog altijd zoo echt triest uit zag, toen waagde ik nogmaals een aanval. En ja, ik had succes. Men begon te weifelen, men was ook — terecht — een beetje benauwd voor kouvatten — en dat is in Bandoeng een ramp; dat moet je niet uitvlakken — zoodat de heele verzamelde kudde weer terug ging naar het gemeenteraadskantoor, waar de excursie onder de gebruikelijke woorden van dank enz. aan de heeren Ingenieurs van de Gemeente, werd ontbonden. En toen bracht Kang — zoo noem ik onzen Secretaris Penningmeester — mij thuis. Ik logeerde bij mijn neef, die mij een ferme groc schonk, en — na het bad — mij flink warm wreef met eau de cologne en menthol. Een uur of wat later een flinke maaltijd, en toen..... achter de klamboe.

W. M.

#### HET GEOLOGISCH MUSEUM.

Niet veel menschen, zelfs in Bandoeng niet, weten dat er dicht bij het Departement van Verkeer en Waterstaat — vroeger Gouvernementsbedrijven; en 't gebouw is bij alle taxichauffeurs bekend onder den naam van „Gedong Sate”, omdat de spits boven het imposante bouwwerk een sprekende overeenkomst vertoont met een satéstokje — een geologisch museum bestaat. En dat is waarlijk jammer, omdat een bezichting van al die versteeningen enz. de moeite overwaard is, vooral wanneer een deskundige tekst en uitleg geeft. En dit hadden wij, want mijn neef — die aan dat museum als technicus werkt en met het sorteeren enz. is belast — was zoo vriendelijk zijn vrijen tijd aan ons te geven. Drommen bezoekers kwamen kijken en dit gaat steeds troes door, 2  $\times$  per week doch desniettemin weten slechts betrekkelijk weinige inwoners van Bandoeng, ook onder de Europeanen, van het bestaan van het museum. Men heeft daar versteende overblijfselen — uit Java afkomstig — van oerolifanten, zelfs van nijlpaarden. Er is zoo veel interessants, zooveel leerzaams, dat ik een ieder kan aanraden t.g.t. eens een kijkje te komen nemen. Ik zelf moest gauw weg voor de C.I.V.O. vergadering, doch de anderen zijn er gebleven tot 12 uur. Als ik nog eens weer te Bandoeng vertoef en er den noodigen tijd voor heb, zal ik met een notitieboekje alles nog eens op mijn doode gemak bekijken; misschien meld ik dit dan nog wel in ons orgaan. Thans moet ik zeer tot mijn spijt mij beperken tot een vermelding van dit museum.

W. M.

#### MEMORIE VAN TOELICHTING.

(Slot)

67. „Weliswaar is het bij deze regeling denkbaar dat men in de eerste jaren na de totstandkoming der nieuwe salarisregeling zijn maxi-



„malen pensioengrondslag bereikt binnen 4 jaar „na de (vóór 1 April plaats gehad hebbende) „benoeming in het hooger bezoldigd ambt, doch „daartegen kan geen ernstig bezwaar zijn, daar „in de overgrootste meerderheid der gevallen door „de betrokkenen reeds vóór de invoering dier „salarisregeling eene bezoldiging zal zijn genoten „hooger dan den onder de nieuwe salarisregeling „maximaal te bereiken pensioensgrondslag, in al „welke gevallen een terugvallen van den pensioengrondslag door de toepassing van de nieuwe bepalingen beneden het gemiddelde van hetgeen vanaf 1 April 1934 als bezoldiging is genoten, als een onbillijkheid zou worden aangevoeld.

68. „De wenschelijkheid is ook gebleken en „nog een bijzondere voorziening te treffen waar „door voorkomen wordt dat voor hen, die, na een „eenigszins belangrijken voor pensioen geldenden „diensttijd te hebben behaald, wegens overtolligheid uit de betrekking worden ontslagen en op „wachtgeld worden gesteld, indien zij niet meer „herplaatst kunnen worden, eventueel elke aanspraak op pensioen verloren zou gaan.

69. „Dit zou n.l. het geval kunnen zijn indien „betrokkenen na ommekomst van hun wachtgeld „tijd ook met medetelling van dien tijd nog niet „het voor pensioen vereischt aantal dienstjaren „zouden hebben volbracht. Bedoelde voorziening „ware hierin te doen bestaan, dat aan hen die in „het evenomschreven geval verkeerden, bijaldien „zij vóór het bereiken van den 45 jarigen leeftijd „niet herplaatst zijn en ook daarna uitzicht op „hun herplaatsing niet bestaat bij of na het bereiken van dien leeftijd een evenredig pensioen „kan worden toegekend, mits zij op het tijdstip „waarop het ontslag uit de betrekking inging „een voor pensioen geldenden diensttijd hadden „van tenminste 10 jaren. <sup>1)</sup>

70. Tenslotte zijn v.z.n. nog ingelascht bepalingen betreffende de beleening van pensioensakten en betreffende de wijze van invordering „van op het tijdstip van pensionneering nog achterstallige contributie als thans alleen nog voorkomen in het niet-Europeesch lokaal pensioenreglement (art. 20, lid 5) en het pensioenreglement voor bijzondere leerkrachten (art. 21 lid

<sup>1)</sup> Teneinde te voorkomen dat het met deze voorziening beoogde doel in sommige gevallen niet zou worden bereikt doordat krachtens een in Bijblad 4852 opgenomen voorschrift Europeesche ambtenaren en beambten die langer dan vijf jaar buiten werkelijken dienst van den Lande zijn geweest voor ontslag uit den dienst in aanmerking moet worden gebracht, ligt het in de bedoeling dit voorschrift te wijzigen in dien zin dat het buiten toepassing blijft ten aanzien van wegens overtolligheid uit de betrekking ontslagen ambtenaren met meer dan 10 voor pensioen geldende jaren.

„5) respectievelijk de militaire dienstdienstpensioenreglementen (art. 4 § VII en art. 5 VIII „van de ordonnantie in Staatsblad 1932 No. 26).

71. „Vorenaangegeven wijzigingen en aanvullingen zullen niet alleen zijn aan te brengen in „het Indisch burgerlijk pensioenreglement, doch „mede in de pensioenregelingen waarbij bedoeld „reglement tot richtsnoer is genomen, t.w. het „Europeesch lokaal pensioenreglement 1931 „(Staatsblad 1931 No. 93), het niet Europeesch „lokaal pensioenreglement 1931 No. 500) en het „Pensioenreglement voor bijzondere leerkrachten „(Staatsblad 1932 No. 154.) Daarvoor zullen „wat het Europeesch lokaal pensioenreglement „1931 betreft een algemeene maatregel van bestuur noodig zijn (zie Staatsblad 1929 No. 323), „ten aanzien van de overige reglementen zal wijziging en aanvulling bij ordonnantie kunnen geschieden.

„Een drietal desbetreffende ontwerp-ordonnantie gaat hiernevens. Artikelsgewijze toelichting daarvan komt na het bovenstaande niet noodig voor.

72. „Een overeenkomstig ontwerp voor een „algemeene maatregel van bestuur tot wijziging „van het Europeesch lokaal pensioenreglement „zal mede aan den Volksraad worden toegezonden.

#### AFSCHRIFT:

Buitenzorg den 24sten Mei 1934.

Regeering van Ned.-Indië.

No. 1222/C

Bijlagen:

Onderwerp:

Maandlooners- en Werkliedenreglement.

Bij het besluit van 28 Februari jl. No. 5 (Staatsblad No. 111) houdende vaststelling van de Werklieden- en Maandloonersreglementen is afgeweken van het daaromtrent bij schrijven van 20 November 1933 door Uwe Commissie uitgebracht advies. Ter toelichting van bedoelde afwijkingen heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, Uwer Commissie het volgende mede te deelen.

Blijkens den aanhef van hare beschouwingen acht Uwe Commissie een definitieve, algemeene hervorming van het salarissstelsel en van het dienstverband, met aantasting van de bestaande rechten en wettige voordeelen van de reeds in dienst zijnde landsdienaren, door het met de omvorming beoogde doel niet gerechtvaardigd en voor het bereiken daarvan ook niet noodig.



De Gouverneur-Generaal stelt hiertegenover, dat de huidige omstandigheden dwingen tot een zoo groot mogelijke beperking van het in 's Lands vasten dienst zijnde personeel; zoowel de te zware, onelastische salarislast als de eveneens te zwaar drukende pensioenslast moeten zoo spoedig doenlijk worden verlicht. <sup>1)</sup> Zonder krachtige aantasting van deze belangrijke factor in het budget is een sluitende begroting, hoofddoel van de te voeren financieele politiek, niet te bereiken. Aanspraken voortvloeiend uit geldende positieregelingen, moeten bij dezen primair eisch ten achter staan. <sup>2)</sup>

De mededeeling van Uwe Commissie, dat zij geen bezwaren ziet om, ook bij behoud van het ambtelijk verband, voor het lager personeel de voorgestelde dienstboekjes te doen bezigen en in het algemeen den administratieven gang van zaken ingrijpend te versoberen, houdt slechts rekening met één zijde van het vraagstuk, nl. de inderdaad zeer wenschelijke administratieve versoering in 's Lands dienst. Hoofdzakelijk is echter het hiervoor gereleveerde punt, nl. een zoo groot mogelijke beperking van het aantal in vasten dienst van het Land zijnde personen. Aan juridische normen ten aanzien van het begrip „ambtenaren” kan daarbij geen overwegende beteekenis worden gehecht. De opmerkingen aangaande de reglementen op zich zelf hebben aanleiding gegeven de ontwerpen in nadere beschouwing te nemen en op verschillende punten te herzien.

De onderscheiding in maandlooners eenerzijds en dag- of uurlooners anderzijds — welke naar het oordeel van Uwe Commissie diende te vervallen — werd gehandhaafd, omdat een dusdanige onderscheiding voor de uitvoering niet kon worden gemist. De beschouwingen Uwer Commissie hebben er echter toe geleid, de getrokken grens tusschen beide categorieën opnieuw in beschouwing te nemen met het gevolg dat, in overleg met de betrokken departementen en diensthoofden, verscheidene functies van de groep daglooners naar die der maandlooners werden overgebracht en omgekeerd.

Uit de groepeerings zal Uwe Commissie tevens zijn gebleken dat niet alle betrekkingen uit de hulpregingen over een kam zijn geschoren; betrekkingen als b.v. kassier en teekenaar kwamen zoowel in de B.B.L. 1925/31 als in de hulpregingen voor en zijn thans ondergebracht in de „H.B.B.L. 1934”.

Geen aanleiding is gevonden om in artikel 1 van het Werkliedenreglement de uitdrukking „dag- of uurloonen” te wijzigen in „loonen”. Op de werk- en ambachtslieden der werkplaatsen zal het Werkliedenreglement toch ook van toepassing worden; voor deze krachten zijn in het algemeen uurloonen het meest

aangewezen. Evenmin verdiende het aanbeveling om dit artikel in dien zin te wijzigen, dat de loonen rechtstreeks afhankelijk zouden zijn te stellen van het levenspeil der werklieden in het betrokken gebied, daar het ondoenlijk is de loonen rechtstreeks afhankelijk te stellen van een zeker „levenspeil”.

Aangezien uit de in den aanhef en in artikel 1 van het ontwerp „Werkliedenreglement” gebezigde term „werklieden in geregelden dienst” door Uwe Commissie de gevolgtrekking is gemaakt, dat het gaat om „werkkrachten vast in dienst” is, om verwarring te voorkomen, deze term gewijzigd in „werklieden in doorlopende dienstbetrekking”.

De Regeering heeft het niet juist gevonden om, zooals Uwe Commissie in overweging gaf, in de reglementen (artikel 2) zelve tot uiting te doen komen, dat de dienstboekjes vrijgesteld zijn van Zegelrecht. Indien de noodzakelijkheid daartoe mocht blijken, zal zulks in de Zegelordonnantie worden geregeld.

Tegen wijziging voorts van lid (5) van artikel 2 van het Maandloonersreglement en van lid (2) van artikel 2 van het Werkliedenreglement als door Uwe Commissie voorgesteld, bestaat bezwaar; de strekking van deze bepalingen is om opnemings in 's Lands vasten dienst voor deze personeelsgroepen uit te sluiten.

Van de door Uwe Commissie voorgestelde begrenzing bij loonsverlaging (artikel 3 van het Werkliedenreglement) is na ampele overweging afgezien, omdat de gezaghebbenden daarvoor te veel gebonden zouden zijn en aangenomen mag worden, dat in voorkomende gevallen met eischen van redelijkheid zal worden rekening gehouden.

Verder verzocht Uwe Commissie om in artikel 4 van het Werkliedenreglement de vergoeding voor overwerk algemeen te regelen. In verband met de onderling afwijkende verhoudingen, waaronder de betrokken krachten werken, is evenwel een algemene regeling van de vergoeding voor overwerk bezwaarlijk te treffen.

De meening, dat de artikelen 5 der beide reglementen behoorden te worden gewijzigd in dien zin, dat loonsverhooging gesteld wordt als een recht, heeft de Regeering niet kunnen deelen. Het facultatieve karakter der verhoogingen doet die verhoogingen verbinden aan concrete prestaties, welke de toekenning ervan wettigen, hetgeen een gezond element is in het loonstelsel.

Het vaststellen van een uniformen maatstaf voor bepaling van het maand-inkomen van een daglooner, zooals Uwe Commissie zich voorstelde door toevoeging van een tweede lid aan artikel 6 van het Werkliedenreglement is niet in overeenstemming te achten met den aard der dienstbetrekking.

Het voorstel tot wijziging van artikel 7 van ge-

<sup>1)</sup> Opname in vasten dienst zal dus in den vervolge tot de uitzonderingen behooren. W. M.

<sup>2)</sup> Zullen de ambtenaren zich dit mogen in herinnering brengen in komende betere tijden? W. M.



noemd reglement in den door de Commissie aangegeven zin is evenmin overgenomen, daar de aangegeven redactie te ruim is; in verband daarmee is ook artikel 8 gehandhaafd. Het in deze artikelen gesteld beginsel voor uitbetaling van dag- of uurloon bestaat reeds jarenlang bij den dienst der Staatspoorwegen en voldoet alleszins.

De suggestie in zake doorbetaling van loon wanneer de betrokkene van dienstwege belet wordt dienst te doen, heeft geleid tot opnemng van de bepaling respectievelijk vervat in artikel 8 lid 3 van het Werkliedenreglement en artikel 7 lid 2 van het Maandloonersreglement; bij dienstonderbreking als gevolg van omstandigheden verband houdende met de uitoefening van den dienst zal voortaan gedurende onderscheidenlijk ten hoogste 36 dagen en ten hoogste 1½ maand half loon uitbetaald kunnen worden.

Dat bij beëindiging van de dienstbetrekking een opzeggingstermijn zou moeten worden in acht genomen gelijk aan die voorgeschreven bij ontslag wegens overcompleet van tijdelijk personeel, gaat te ver; artikel 8 sub f van het Werkliedenreglement en artikel 7 sub h van het Maandloonersreglement voorzien niet alleen in de gevallen van beëindiging van het dienstverband wegens overcompleet doch ook wegens andere bij den dienst gelegen redenen; de thans getroffen regeling kan niet als onredelijk worden gekwalificeerd. Om echter tegemoet te komen aan het bezwaar tegen het ontbreken van een opzeggingstermijn bij een dienstverband korter dan een jaar, is lid (4) van artikel 8 van het Werkliedenreglement aangevuld in dien zin, dat voor elke mnd., welke aan het tijdvak van een jaar ontbreekt, de genoemde termijn van respectievelijk 36 werkdagen wordt verminderd met 6 dagen. De aanvulling geldt mede voor het geval bedoeld in lid (1) sub b van het artikel.

Lid (3) van artikel 7 van het Maandloonersreglement is in verband hiermede eveneens aangevuld.

Van verdere wijziging of aanvulling van de artikelen 8 en 9 respectievelijk 7 en 9 der beide reglementen is in verband met de daaraan verbonden consequenties afgezien.

Aan de wenschen van Uwe Commissie ten aanzien van de onderstandsregeling is gedeeltelijk tegemoet gekomen door de aanvulling van lid (2) en de toevoeging van het nieuwe lid (3) van artikel 10. Verder heeft de Regeering gemeend niet te kunnen gaan.

In het bijzonder heeft Zij geen aanleiding gevonden onderstand als recht in plaats van als gunst toe te kennen, aangezien zulks in wezen zou neerkomen op verleening van een dienstitijdpensioen, welke instituut voor de hier bedoelde werkkrachten niet geëigend is; practisch wordt intusschen ook bij de getroffen regeling bereikt, dat het onderwerpelij personeel bij dienstbeëindiging niet onverzorgd blijft.

Bij de beoordeeling van de onderstandsregeling mag niet uit het oog worden verloren, dat aan Inlandsch personeel thans reeds na 15 jaren dienst invaliditeits-onderstand zal kunnen worden toegekend, terwijl voorts wat betreft de bedragen van den onderstand wel bedacht moet worden, dat zelden onderstand zal moeten toegekend aan personen uit de laagste loonklassen. Is dit personeel lang in doorlopende dienstbetrekking geweest, dan is te verwachten, dat het in hogere loonklassen is overgegaan.

De uiteenzetting Uwer Commissie over de kindertoeelage heeft aanleiding gegeven tot verduidelijking van de tweede zinsnede van lid 1 van de artikelen 18 der beide reglementen.

Voor wat betreft de door Uwe Commissie aangevoerde bezwaren tegen het ontnemen van andere voordeelen van den vasten dienst dan de pensioens-aanspraken moge worden verwezen naar het vermeldde in den aanhef van dezen brief, in aansluiting waaraan nog wordt opgemerkt, dat met aantasting van bedoelde rechten en ambtelijke voordeelen niet verder is gegaan dan strikt noodzakelijk was.

Bij nadere overweging werd het wel billijk geacht om toekenning van wachtgeld bij ontslag wegens overcompleet ook na het verstrijken van den overgangstermijn van 3 jaren mogelijk te maken, in verband waarmee de artikelen 18 der beide reglementen dienovereenkomstig met een nieuw lid (2) zijn aangevuld.

Daarentegen kwam het onnoodig voor, lid (2) van artikel 20 van het Werkliedenreglement in den door Uwe Commissie bedoelden zin te zwijgen, aangezien de huidige redactie het zitting nemen in de looncommissie van een vertegenwoordiger van de werknemers niet uitsluit.

Ten slotte is evenmin aanleiding gevonden om een bindende bepaling op te nemen als door Uwe Commissie aan het slot van haar advies voorgesteld, aangezien blijkens de Regelen inzake het georganiseerd overleg, opgenomen in Staatsblad 1932 No. 401, het ter beoordeeling van de Regeering staat om nopens bepaalde aangelegenheden al dan niet het advies van Uwe Commissie in te winnen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,  
(wg.) J. M. KIVERON.

Aan de Commissie voor  
Georganiseerd Overleg.

#### WIJZIGING PENSIOENREGLEMENT.

*Overgenomen uit „Het Mulo”.*

Mocht U in ons vorige orgaan een artikel aantreffen over de dreigende maatregel (het opvoeren van de leeftijdsgrens tot 50 jaar), hieronder volgt een beknopt overzicht van de voornaamste bezwaren en aanwijzingen, door de Commissie van Georganiseerd



Overleg in haar Advies over bovengenoemd reglement, naar voren gebracht.

In de Alg. Beschouwingen verzoekt G. O. nogmaals dringend aan de Regeering, „ernstig te overwegen, of verder gaande ingrijpende bezuinigingsmaatregelen op personeelsgebied inderdaad mogelijk moeten worden geacht — zonder aan de eischen van *billijkheid* tegenover belanghebbenden te kort te doen”.

Duidelijker kan het al niet, evenmin als G.O. de „talrijke offers” noemt, welke den ambtenaren reeds zijn opgelegd, zoodat deze laatsten meenden te mogen verwachten, vooral na de invoering van de H.B.B.L. met een zooveel lager salarisspeil, dat niet alleen „de grens van positieverslechtering was bereikt”, maar dat bovendien verschillende bijregelingen (verlofsalaris, pensioen, wachtgeld, groepsindeeling reisreglement, klasseindeeling mailschip, enz.) naar evenredigheid zouden worden herzien.

Deze verwachtingen zijn niet verwezenlijkt en G.O. vindt, dat „ook ten aanzien van de zoo uiterst belangrijke pensioenregeling thans blijkt, dat het voornemen bestaat tot het treffen van bezuinigingsmaatregelen, welke aanzienlijk *verder gaan, dan billijk geacht kan worden*” en „dat dit te meer te betreuren valt, waar de eerste alinea van de Memorie van Toelichting den indruk wekt, dat bij de voorbereiding van de onderwerpelijke wijzigingen ten volle met billijkheidsoverwegingen rekening is gehouden”.

G.O. wijst met nadruk op de bijzondere verhouding van de in dienst zijnde uitgezonden, en met hen op één lijn te stellen, ambtenaren tot het Gouvernement, „welke hun het recht geeft op een *behoorlijke uitzonderingspositie, overeenkomstig de voorwaarden, waarop zij hun krachten aan Indië ter beschikking hebben gesteld*”.

Mag er hier even de aandacht op gevestigd worden, dat in ons vorig artikel ook met nadruk gewezen werd op deze uitzonderlijke positie der importkrachten.

Het doet wel eigenaardig aan, dat er nog altijd personen zijn, die deze uitzonderlijke positie van den importkracht niet kunnen (willen?) inzien, immers een der leden (C.I.V.O.) deelde de meening van de Comm. v. G.O. niet <sup>1)</sup>

Het is met betrekking hierop, dat het niet vreemd zou zijn, wanneer men den importkracht toeriep: „Let op uw Saeck!” Maar reeds begint men op zijn zaak te letten. Zie daartoe de openingsrede van de 10e jaarvergadering der A.V.A. <sup>2)</sup>

<sup>1)</sup> Inderdaad! De C.I.V.O. schaart zich aan de zijde der Regeering, en wenscht daarom handhaving van den eersten grondslag der B.B.L. 1925. W. M.

<sup>2)</sup> Wel, dat is het goed recht van den „importkracht!” Maar..... waarom wenscht men den „blijver” het goed recht te ontzeggen, om op te komen tegen *achterstelling*? W. M.

G.O. merkt verder op, dat voldoende statistische gegevens ontbraken aan de Mem. v. Toelichting, en dat meermalen gebezigde uitdrukkingen als „gewenscht geacht”, „te vrijgevig geacht” enz., bezwaarlijk zonder meer als overtuigende motiveering gelden.

Doch, geachte lezers, bepaal Uw geheele aandacht op de volgende woorden: „De Commissie spreekt de hoop uit, dat bij de *instanties, van waaruit tot nu toe, zonder ophouden voorstellen tot aantasting van de ambtenaarspositie* — dikwijls zonder reëel verband met den momenteelen financiële toestand — emaneeren, andere opvattingen ten aanzien van de verhouding van het Gouvernement tot zijn dienaren baan breken en dat eindelijk de overtuiging moge gevestigd worden, *dat de grenzen van hetgeen rechtvaardig en billijk kan worden geacht reeds verre overschreden zijn*”.

Wat de groepsindeeling (in 2 groepen) betreft, hiermede kan G.O. zich vereenigen, doch het zag gaarne deze aanvullende bepaling, „dat alle uitgezonden ambtenaren, ongeacht de betrekking, welke zij bekleeden, in pensioengroep I worden ingedeeld”.

Het C.I.V.O. gaat, ten aanzien van het ontwerp voor de nieuwe pensioenregeling, uit van het standpunt, dat de zeer slechte tijdsomstandigheden het inderdaad noodzakelijk maken — mede in verband met het hooge belang van Indië — versobering te brengen in de financiële consequenties van het Pensioenreglement.

Het C.I.V.O. maakt wel bezwaar tegen het zoo goed als geheel opzij schuiven van reeds bestaande en verkregen aanspraken, maar ook tegen die gedeelten in het ontwerp, waarin nog onderscheid gemaakt wordt tusschen de landsdienaren, zooverre, dat bepaaldelijk gegroepeerde functionnarissen betere pensioenvoorwaarden of regelingen zullen verkrijgen dan andere. Differentiatie in verschillende groepen dient, nu zich de gelegenheid daartoe voordoet, geheel te vervallen. De verschillende functies „behooren te worden gehonoreerd naar de van de betrokkenen in die functies in verschillende mate *te vergen prestatie's*, zonder onderscheid van landaard het land van opleiding en de plaats waar zij voor den dienst zijn aangeworven”.

Even een opmerking n.l. deze: nog een stap verder en we lezen: „gehonoreerd naar prestatie”. Zou dit wellicht beter zijn, of niet de bedoeling van het C.I.V.O.? <sup>3)</sup>

Het C.I.V.O. wil dan een objectieve waardeering en een bepaald percentage als pensioen, geldend voor alle ambtenaren. Dan zouden zonder bezwaar(!) de leeftijden voor het bereiken van normaal pensioen

<sup>3)</sup> Den geheelen dienstdtijd door zorgen de conduite beoordeelingen voor „loon naar prestatie”. W. M.



(36%) voor alle landsdienaren kunnen worden opgevoerd tot 50 jaar!!

G.O. kan, terwijl in de Mem. v. Toelichting het pensioen wordt omschreven als „een pensioen waarop na een bepaalden minimumdiensttijd aanspraak wordt verkregen”, de redelijkheid van een belangrijke verhooging van de leeftijdsgrens bezwaarlijk erkennen.

Ook al zijn de levensomstandigheden geleidelijk gunstiger geworden, dan geldt dit nog maar in hoofdzaak voor de allergrootste plaatsen. Groote moeilijkheden doen zich vaak voor, wanneer men zijn kinderen middelbaar onderwijs moet laten volgen — om van gymasiaal niet eens te spreken.

G.O. noemt als oorzaken van de wensch, om op de voor pensioen vereischte minimum leeftijd de dienst te verlaten o.a.:

de drang om de kinderen in moeilijke perioden van hun opvoeding niet aan vreemden over te laten;

toenemend en onbedwingbaar verlangen naar het eigen land;

een steeds sterkere tegenzin tegen een werkkring, welke in velerlei opzicht niet de verwachte bevrediging schenkt. Het kan het gedwongen wijzigen van de leeftijdsgrens, voor velen de allervoornaamste uitzendingsvoorwaarde, waarop hun geheele bestaan hier te lande is ingesteld, nimmer redelijk noch billijk noemen en mocht deze verhooging van de minimumleeftijd door de Regeering noodzakelijk geacht worden, „dan dringt de Commissie er unaniem met de meeste klem op aan, de thans bestaande grens van 45 jaar voor *alle* in dienstzijnden tot de huidige pensioengroep C behorende ambtenaren, te handhaven”. <sup>4)</sup>

Door de veel lagere salarissen der H.B.B.L. en de langere schalen moeten velen toch al langer blijven en zullen slechts een gering aantal van het voorgestelde recht gebruik maken of kunnen maken.

Tegen het stellen van de pensioengrondslag op het gemiddelde van het in de laatste 4 jaar genoten salaris, had G.O. overwegende bezwaren. Het eind-salaris zal in het gunstigste geval op 48 jarige leeftijd bereikt worden, zoodat eerst op 52 jarige leeftijd dit tracement als pensioengrondslag zal kunnen gelden. Deze termijn ware te bepalen op 2 jaar, bovendien alle verloven te stellen op 2 jaar pensioengeldige diensttijd en de tijd, doorgebracht als volontair, of in militaire dienst (militie, mobilisatie enz. in Ned., Ned.-Ind., Suriname en Curaçao) eveneens mede te tellen.

<sup>4)</sup> Zeker, verkregen rechten of aanspraken mogen niet zonder meer terzijde worden geschoven. Doch de tijden, dat „vele Nederlanders op de bonnefooi” naar Indië trokken schijnen weer terug te komen. Een *kunstmatig* bevoorrechte positie voor den „importkracht” te willen scheppen is funest..... voor den „blijver”.  
W. M.

G.O. breekt dan nog een lans voor een ruime kindertoeslag op de „schamele pensioenen”, daar het anders „uitgesloten is de opvoeding van de kinderen overeenkomstig de maatschappelijke positie der ouders te voltooien”.

Ook hier dient er op gewezen te worden, dat elke toelage in de ware beteekenis een salarisdruk (pensioendruk) beteekent.

Wat betreft de overgangsbepaling t.a.v. de pensioensvoorwaarden en het daarmee in verband staande voorstel, dat nog gedurende 5 jaren de huidige bepalingen inzake dienst- en leeftijdseischen van kracht blijven, merkt G.O. het volgende op.

„Hier wordt een willekeurige streep gehaald door een der meest essentieële dienstvoorwaarden van de in dienstzijnde ambtenaren, hetgeen nog in bijzondere mate spreekt t.a.v. degenen, voor wie die dienstvoorwaarde wel de doorslag-gevende factor heeft gevormd bij het besluit, hun land te verlaten en zich voor de Indische dienst beschikbaar te stellen. De Commissie vermeent dan ook, dat voor de thans in dienst zijnde ambtenaren de voorwaarden, waaronder pensionneering mogelijk is, bestendigd dienen te blijven. *Elke begrenzing hiervan gevoelt zij als schennis van dienstvoorwaarden, welke wel een heel ernstig karakter heeft, indien de bestaande voorwaarden nog slechts een willekeurig aantal jaren zullen gelden*”.

Bovendien zal van gelijktijdig aangestelde personen (dus met denzelfden dienstdienst in pensioengroep C) zij, die op 1 Juli 40 jaar of ouder zijn, onder de oude voorwaarden met pensioen kunnen gaan, terwijl voor de overigen de hoogere leeftijdseisch zal gelden!

Ook staan de op oudere leeftijd in dienst getreden wat de pensioenvoorwaarden betreft er gunstiger voor dan de overigen. Mocht de Regeering niet genegen zijn aan de bedoelde voorwaarden voor de in dienst zijnde ambtenaren recht te doen wedervaren, dan zou eventueel een en ander geregeld kunnen worden, volgens het G.O., door te bepalen, „dat voor ieder vol pensioengeldig dienstjaar dan wel voor ieder vol levensjaar boven den leeftijd van 25 jaar, waarop betrokkene op den invoeringsdatum kan wijzen, de nieuwe leeftijdseisch wordt verlaagd met 4 maanden, tot een maximum van 60 maanden.”

Ziehier vele woorden, ons uit het hart gegrepen. Moeilijk hadden wij zelf een beter pleidooi voor onze, bij uitzending genoemde voorwaarden, kunnen voeren. Een woord van dank aan de Commissie van Georganiseerd Overleg is hier dan ook zeer zeker op zijn plaats.



## ZEDEN, GEWOONTEN EN GEBRUIKEN IN SURINAME.

Overgenomen uit „Onze Taak”.

(II).

Bij de Engelschen en Chineezzen wordt (bij een huwelijk) — bij de Cot-koekoe- (the cutting of the cake) — wel muziek gemaakt, maar niet gedanst. Een ieder snijdt zelf een stuk van de koek af en legt het bedrag, dat hij geven wil onder een wit laken, dat tevens huwelijks-cadeau is. In het district Nickerie krijgen zij, die het bruidspaar een cadeau hebben gegeven een stuk van dien reuzentaart thuisgestuurd — dit doen de bruidsmisjes in hun mooiste toiletten.

Hoe ouder men wordt, hoe meer men zich begint in te leven in de om zich heen heerschende gewoonten en gebruiken. Na zonsondergang zal men geen bloemen meer plukken, geen zout of naalden koopen, geen brandende kolen of heete asch op het erf gooien, want de straf zal niet uitblijven.

Wie kent niet het verhaal van de vrouw, die niet-tegenstaande herhaalde waarschuwingen en droomgezichten, steeds haar kolenvuur op het erf smeedt, en levend op haar bed verbrandde, zonder dat men haar helpen kon, zonder dat de lakens, het spreij en het bed eenigszins door de vlammen waren aangetast?

Ook het geloof aan watrama's of zeemeerminnen en het bestaan van Azema's of vampyren, de groote bloedzuigers die in hun vlucht altijd door een groot vuur zijn omgeven, maakt een diepen indruk op de levendige verbeelding van deze menschen. Kan het anders!

Een azéma is volgens het volksgeloof een vrouw die een compromis met den duivel gesloten heeft en van hem de macht heeft gekregen 's avonds uit haar vel te kruipen, de gedaante van een vleermuis aan te nemen, en zich door alle spleten en openingen te kunnen heenwringen en zoo de huizen binnen te dringen om de menschen het bloed te kunnen uitzuigen. Smaakt het bloed van het slachtoffer zoet, dan herhaalt de vampyr haar bezoek, en de arme patiënt teert op onverklaarbare wijze uit en sterft aan verval van krachten.

Is het bloed echter bitter, dan spuwt ze woedend het bloed op de kleeren van den slapende, en onderteekent daarmede haar eigen doodvonnis. Want nu zijn de menschen gewaarschuwd, en loopt zij onherroepelijk in de val, want steeds herhaalt ze haar bezoek om nieuwe slachtoffers te maken.

Nu strooit men of Abongra-pitten in de slaapkamer of men tracht uit te vinden waar de gedaante-verwisseling van den „bloedzuiger” plaats heeft; en besmeert de huid waaruit ze gekropen is flink met zout en peper. De huid krimpt dan heel wat in en de vampyr kan er niet meer inkruipen. Klokslag 4 uur 's morgens herneemt ze dan haar menschenlijke

gedaante, maar is dan geheel gevild en sterft kort daarna.

Met het strooien van de abongra-pitten maakt men handig gebruik van het feit, dat vleermuizen dol zijn op dit voedsel. Heeft men genoeg pitten rondgestrooid, dan heeft ze werk tot 4 uur, herneemt dan plotseling haar menschenlijke gedaante, heeft haar huid niet bij de hand, en sterft dan.

Volgens het volksgeloof begint de heerschappij der geesten met het vallen van den avond en eindigt om 4 uur 's morgens.

Deze azéma's zijn naar het volksgeloof in het dagelijksch leven te herkennen aan hun gebogen rug, tandeloozen mond, vuurroode oogen en kleine uiteenstaande teenen.

Wee den onschuldige, die deze typische kenmerken heeft, zonder medelijden wordt die door de straatjeugd nagejouwd, met steenen en modder gegooid en op beestachtige wijze mishandeld.

De sage van de watra-mama's (zeemeermin) is niet specifiek Surinaamsch, men denke slechts aan de algemeene bekende Lorelei.

Toch kent de sage de Surinaamsche watra-mama's betere eigenschappen toe dan de zeemeermin. Slechts in volle zee manifesteert de watra-mama zich in de algemeen bekende gedaante half mensch, half visch. Aan de oevers der rivieren en in den droom verschijnt ze als eene schoone Indiaansche, die aan hare lievelingen (de watra-mama pikien), letterlijk kinderen van de zeemeermin, onder het water verborgen schatten en rijkdommen aantoonst en ten geschenke geeft. Het is dus in Suriname een geluk een watra-mama te mogen ontmoeten.

In het Paradijst zal niemand een slang, hoe vergiftig ook, dooden, aangezien men daar nooit zeker is of niet de een of andere voorouder in zoo'n slang huist. Vaak worden hun zelfs eieren voorgezet.

Om zich tegen de beten van giftige voorouders te beschermen, zijn alle Paranen tegen slangenbeten ingeënt.

Dit inenten is van Indiaansche oorsprong en typisch Surinaamsch.

Men maakt zich immuun tegen slangengift door op arm of been insnijdingen in de huid te maken of te laten maken en die insnijdingen met een plantaardig serum, dat het geheim van den medicijnman (obia-man) is, in te wrijven. Het serum wordt op deze wijze in het bloed opgenomen, de verwondingen genezen na eenigen tijd en de op deze wijze behandelde is immuun tegen slangenbeten.

Er zijn in Suriname verschillende soorten anti-slangenbeten-preparaten (kotties) te krijgen.

(Wordt vervolgd).